

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Mattilsynet
Postboks 383
Ullevålsveien 76
2381 BRUMUNDDAL

Deres ref

Vår ref

Dato

20/8117-33

19. april 2022

Beslutning om innføring av utryddelsesprogram for ILA

Nærings- og fiskeridepartementet viser til innsendt forslag til utryddelsesplan for ILA, datert 15. desember 2021 og brev fra Mattilsynet om hjemmelsgrunnlag av forvaltningsvedtak datert 16. mars 2022.

Nærings- og fiskeridepartementet har besluttet at det skal innføres et utryddelsesprogram mot ILA i henhold til bestemmelsene i dyrehelseforordningen, uten at dette skal oversendes ESA for godkjenning. Utryddelsesprogrammet skal gjelde for alle akvakulturanlegg for atlantisk laks, regnbueørret og ørret i Norge, og erstatter dagens bekjempelsesplan for ILA fra det tidspunkt det nye dyrehelseregelverket trer i kraft.

Hvorfor vi trenger tiltak mot ILA

ESA har vært tydelige på at håndtering av ILA er et nasjonalt anliggende, og et offentlig ansvar. Departementet deler ESAs syn på dette. ILA er i dag listeført i henhold til matloven § 19 som en sykdom som har vesentlige samfunnsmessige konsekvenser. Dette er i tråd med internasjonale vurderinger og gjenspeiles i at sykdommen også er listeført som alvorlig smittsom sykdom av Verdens Dyrehelseorganisasjon (OIE) og er en C-sykdom i EU etter dyrehelseforordningen.

Videre er ILA en alvorlig trussel mot dyrevelferden for fisk som rammes. Dyrevelferdsloven pålegger oppdretter å beskytte fisk mot unødige påkjenninger og belastninger, herunder sykdom. En effektiv forebygging og bekjempelse av ILA er en forutsetning for etterlevelse av dyrevelferdsloven. Departementet mener vi derfor bør ha en ambisjon å redusere både smittepress og årlig forekomst av ILA til et lavere nivå enn det vi har i dag.

Departementet er videre av den oppfatning at en økning i antall ILA-tilfeller kan svekke tilliten til norsk laks, og dermed ha en negativ påvirkning på markedsadgangen til norsk laks. Som nevnt over har OIE listeført ILA som en alvorlig smittsom sykdom hos laksefisk. OIEs

Postadresse
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo
postmottak@nfd.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 8
www.nfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
912 660 680

Avdeling
Havbruksavdelingen

Saksbehandler
Nina Eriksen Vinje
22 24 64 84

listeføring legitimerer at importland (i samsvar med SPS-avtalen under WTO-paraplyen) kan kreve dokumentert frihet for ILA ved import av levende laks og eventuelle produkter av fisken som kan bringe med seg smitte til mottakelige arter. Avhengig av hvordan kravene utformes kan dette utgjøre et handelshinder. Sykdoms- og smittestatus blir stadig mer vektlagt i form av særkrav ved omsetning av sjømat. Dette gjelder særlig ILA, som er en sykdom som mange land er opptatt av å unngå.

Hjemmelsgrunnlaget for innføring av utryddelsesprogrammet

Nærings- og fiskeridepartementet har etter en konkret tolking av bestemmelsene i dyrehelseforordningen kommet til at medlemsstatene har anledning til å innføre et utryddelsesprogram i tråd med forordningen, uten at dette må forelegges ESA for godkjenning.

Det fremkommer i art. 33 at medlemsstatene skal legge fram et utkast til utryddelsesprogram for EU-kommisjonen for godkjenning (i Norges tilfelle for ESA) dersom staten ber om anerkjennelse for dyrehelsegarantier i EU. Vi legger til grunn at dersom vi ikke ønsker slike tilleggsgarantier, er det ikke påkrevd å sende utryddelsesprogrammet til ESA for godkjenning. Gitt dagens smittesituasjon ser ikke departementet et behov for tilleggsgarantier knyttet til ILA. Samtidig mener vi at selv om vi ikke ber om en ESA-godkjenning av programmet, må vi følge de retningslinjer dyrehelseforordningen oppstiller for utryddelsesprogram, for å kunne innføre tiltak ved utbrudd av ILA.

Konkret innebærer dette at departementet nå har besluttet innføringen av et utryddelsesprogram, og ber derfor om at Mattilsynet setter i gang med innføringen av fase 1 i det innsendte forslaget til plan for nasjonal offentlig bekjempelse av ila av 15. desember 20. Utryddelsesprogrammet vil være gjeldende fra og med iverksettelsen av dyrehelseforskriften og dyreovervåkningsforskriften. Samtidig ber vi om at Mattilsynet fortsetter videreutviklingen av de øvrige fasene av utryddelsesprogrammet, slik at man er klar for overgang til fase to om tre år.

Mattilsynet har i e-post av 16. mars 2012 bedt om en særskilt avklaring om hjemmelsgrunnlaget for innføring av tiltak ved mistanke og påvisning av ILA.

Som redegjort for over mener departementet at dyrehelseforordningen åpner for at stater kan innføre et utryddelsesprogram i tråd med forordningen, uten at dette må fremlegges ESA for godkjenning. Departementet mener derfor at hjemmelsgrunnlaget for tiltak ved mistanke og/eller påvisning av ILA vil være å finne i dyrehelse- og dyreovervåkningsforskriftenes bestemmelser når disse trår i kraft, da disse gjennomfører dyrehelseforordningen (forordning (EU) 2016/429) og bekjempelsesforordningen (forordning (EU) 2020/689) i norsk rett.

Nærmere om utryddelsesprogrammet

Utryddelsesprogrammet skal ta utgangspunkt i ILA-planen som ble oversendt til departementet 15. desember 2021. Det innebærer at vi har et mål om å redusere den årlige forekomsten av sykdommen innen 12 år, til at mindre enn 1 % av de lokalitetene som til enhver tid er i drift får påvist ILA. Minimum 75 % av norsk territorium skal oppnå fri-status for ILA.

For å oppnå disse målene, er det laget en plan som er inndelt i fire faser av tre år hver. Før man går fra en fase til den neste forutsetter departementet at det gjøres en evaluering av om målene for inneværende fase er oppnådd. Fase 1 vil i hovedsak sørge for at vi kan videreføre de tiltakene som følger av dagens bekjempelsesplan for ILA med noen justeringer. Samtidig skal denne perioden benyttes for å tilrettelegge for de neste fasene. Dette handler bl.a. om å få på plass insentiver for vaksinasjon og generelle biosikkerhetstiltak, og i hvor stor grad slike tiltak må være knyttet opp mot et utryddelsesprogram. Det handler også om utrede problemstillinger knyttet til stamfiskanleggene grundig slik at vi kan være trygge på at tiltakene som skal iverksettes i fase 2 er formålstjenlige.

Plan for overvåking av HPR-null

De siste to årenes økning i ILA-utbrudd viser tydelig at dagens tiltak ikke er tilstrekkelige. Dette må også adresseres. Sammenhengen mellom den ikke-sykdomsfremkallende virusvarianten av ILA (HPR-null) og den sykdomsfremkallende virusvarianten av ILA (HPR-del) har blitt tydeligere. Departementet ber derfor Mattilsynet om å utarbeide en plan for kunnskapsinnhenting og overvåking av ILA HPR-null. I denne utarbeidelsen ber vi om at dere setter opp ulike alternative fremgangsmåter og hva konsekvensene av de ulike alternativene blir.

Utarbeidelse av veiledningsmaterieil

Departementet merker seg at mange av bestemmelsene som tilsier tiltak fra myndighetene er formulert som såkalte funksjonskrav som f.eks. "hensiktsmessig størrelse" og at det er behov for en utdyping av hva som ligger i slike krav innenfor handlingsrommet i det nye regelverket. Vi legger til grunn at dette vil utdypes gjennom utarbeidelse av en veileder til det nye regelverket og at en slik veileder utarbeides i dialog med næringen.

Vi viser for øvrig til dialog rundt fastsettelse av dyrehelseforordningen i norsk rett og videre oppfølging av denne.

Med hilsen

Vegard Haukeland (e.f.)
avdelingsdirektør

Nina Eriksen Vinje
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Sjømat Norge og Sjømatbedriftene